

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут
кафедра трудового, екологічного та аграрного права

Н. Р. КОБЕЦЬКА

**ДОГОВІРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ВІДНОСИН:
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ЗАВДАННЯ
для самостійної роботи студентів**

денної форми навчання спеціальності 081 Право

м. Івано-Франківськ

2018

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 8 від 24.05.2018 року)

Рецензенти:

Зозуляк О. І. доктор юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Багай Н. О., кандидат юрид. наук, доцент, доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Кобецька Н. Р. Договірне регулювання екологічних відносин: методичні вказівки і завдання для самостійної роботи студентів денної форми навчання спеціальності 081 Право. Івано-Франківськ, 2018.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та є складовою методичного супроводу самостійної роботи студентів денної форми навчання освітнього ступеня магістр з навчальної дисципліни «Договірне регулювання екологічних відносин». Метою видання є сприяння організації самостійної роботи студентів при вивченні договірного регулювання екологічних відносин. Методична розробка включає програму курсу, методичні рекомендації та типові завдання для самостійної роботи, тести для самостійної перевірки знань, перелік основної та додаткової літератури, чинних нормативно-правових актів (станом на 1.01.2018).

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

Навчальна дисципліна «Договірне регулювання екологічних відносин» спрямована на засвоєння студентами теоретичних знань і формування у них практичних вмінь та навичок щодо самостійного розв'язання проблем, які виникають у процесі реалізації норм екологічного законодавства щодо регулювання договірних екологічних відносин. В умовах переходу до ринкових відносин, інтеграції до світових процесів вирішення екологічних проблем юристи повинні знати, як поряд з переважно імперативним (владним) впливом еколого-правових норм на поведінку суб'єктів відповідних відносин згідно із чинним законодавством можна застосовувати методи диспозитивного характеру, які дозволяють на основі відповідних договорів у цій сфері забезпечити як публічні, так і приватні екологічні інтереси та потреби.

У межах даної навчальної дисципліни з'ясовуються загальні теоретико-правові положень щодо поняття, сутності, видів, підстав виникнення та припинення еколого-договірних зобов'язань, висвітлюються питання співвідношення договорів в екологічному праві з договорами в цивільному, господарському, адміністративному та іншому праві, а також питання належного їх виконання, характеристики засобів забезпечення такого виконання та відповідальності за їх порушення. Вивчення цієї дисципліни закладає основи для формування навичок застосування норм екологічного законодавства на практиці при розробці та забезпеченні юридичного супроводу оренди природних ресурсів, угод про розподіл продукції, концесії, видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів на умовах конкурсів, видачі дозволів на здійснення екологічно небезпечних видів діяльності на умовах обов'язкового проведення екологічної експертизи, екологічного аудиту, екологічного страхування тощо на договірних засадах та інше.

При вивченні навчальної дисципліни студентами денної форми навчання використовуються такі форми навчальної роботи: лекції, семінарські заняття, консультації, написання письмових контрольних робіт, самостійна робота студентів. Особливість самостійної роботи полягає в необхідності самостійного, творчого пошуку та аналізу інформації на відміну від порівняльно-пасивного її сприйняття на лекційних заняттях. Під час самостійної роботи з навчальною, науковою та нормативною літературою студент збагачує свої знання, фактично створюючи власну систему знань за певною темою.

Самостійна робота студента включає:

- опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури;
- аналіз літератури та електронних джерел інформації з відповідної тематики;
- вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- підготовка до практичних (семінарських) занять;
- виконання завдань для самостійної роботи;
- виконання індивідуальних додаткових завдань;
- тестова самоперевірка знань;
- систематизація вивченого матеріалу перед семестровим екзаменом.

Контроль за самостійною роботою студентів може здійснюватися викладачем у таких формах:

- поточний контроль засвоєння знань на основі оцінки усної відповіді на питання, повідомлення, доповіді тощо (на практичних або семінарських заняттях);
- контроль виконання письмових домашніх завдань;
- перевірка конспекту, виконаного з тем, що вивчалася самостійно;
- тестування;
- перевірка виконання індивідуальних самостійних завдань;
- підсумкове оцінювання знань програмового матеріалу – екзамен.

Навчально-методичний посібник включає програму курсу, тестові завдання для самостійної перевірки знань, перелік основної та додаткової літератури, чинних нормативно-правових актів (станом на 1.01.2018).

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДОГОВІРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ВІДНОСИН»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1. Загальні положення про договір

Договір як універсальна форма регулювання суспільних відносин. Різноманітність підходів до розуміння договору. Роль і цінність договірному регулювання в системі приватного і публічного права.

Цивільно-правовий договір як базова правова категорія. Адміністративний договір: поняття, особливості. Специфіка господарського договору. Публічно-правовий договір.

Джерела договірному права. Види законодавчих актів, що регулюють договірні відносини в Україні. Нормативно-правове закріплення договірному регулювання екологічних відносин.

Тема 2. Особливості договірному регулювання екологічних відносин

Гене́за правового закріплення договірному регулювання екологічних відносин. Соціальна цінність і переваги договірному регулювання екологічних відносин. Особливості договорів, що опосередковують екологічні відносини. Їх співвідношення з іншими галузевими договірними формами. Функції договорів, що опосередковують екологічні правовідносини.

Загальна характеристика договорів використання природних ресурсів, договорів у сфері забезпечення екологічної безпеки, договорів у сфері охорони довкілля.

Тема 3. Класифікація договірних форм регулювання екологічних відносин.

Загальна класифікація договорів у цивільному праві. Класифікація договорів в екологічних правовідносинах: за розподілом прав і обов'язків; за ознакою наявності чи відсутності зустрічного задоволення; за ступенем свободи сторін; за моментом виникнення; за змістом діяльності. Змішані і комплексні договори.

Класифікація договорів за предметом екологічного права; за об'єктно-суб'єктним складом.

Договори оренди, концесійні договори, угоди про розподіл продукції, сервітутні договори в системі договірних форм регулювання екологічних правовідносин.

Тема 4. Укладення, зміна та розірвання договорів відповідно до приписів цивільного та екологічного законодавства

Загальний порядок та умови укладення договору. Момент та місце укладення договору. Поняття оферти, вимоги до оферти. Поняття та ознаки акцепту.

Особливості укладення договорів, спрямованих на врегулювання екологічних відносин. Адміністративні акти як умови виникнення еколого-правових договорів. Аукціони та конкурси як підстави укладання окремих договорів в екологічному праві.

Форма договорів відповідно до норм екологічного законодавства. Реєстрація договорів та її значення. Типові і примірні еколого-правові договори.

Зміна та розірвання договору. Зміна та розірвання договору за погодженням сторін. Зміна та розірвання договору за ініціативою однієї із сторін. Наслідки зміни та розірвання договору, момент зміни та розірвання договору.

Тема 5. Суб'єкти, об'єкти і зміст договорів

Сторони еколого-договірних зобов'язань. Користувачі природних ресурсів як суб'єкти еколого-правових договорів. Еколого-експертні, еколого-аудиторські, страхові та інші організації як сторони еколого-правових договорів. Підрядні та інші організації як суб'єкти еколого-правових договорів. Державні органи – сторона еколого-правових договорів.

Об'єкт і предмет договору. Об'єкт і предмет договорів в екологічних відносинах. Природні ресурси, природно-соціальні умови, природні комплекси та ландшафти, екологічні системи як об'єкти еколого-правових договорів. Об'єкти підвищеної екологічної небезпеки як об'єкти еколого-правових договорів. Життя та здоров'я громадян як об'єкти еколого-правових договорів

Поняття та значення змісту договору. Поняття та значення істотних умов договору, склад істотних умов договору. Ціна, строк, еколого-правові обмеження і зобов'язання в системі істотних умов договорів у екологічних відносинах.

Тема 6. Особливості виконання та забезпечення екологічних договірних зобов'язань. Правові наслідки їх порушення

Поняття виконання договірних зобов'язань. Принципи виконання зобов'язань. Принцип належного виконання договору. Суб'єкти виконання договірних зобов'язань. Значення способу виконання договірної еколого-правової зобов'язання.

Забезпечення виконання договірних зобов'язань. Інституційна і функціональна системи забезпечення виконання еколого-правових договірних зобов'язань.

Невиконання чи неналежне виконання еколого-правових договірних зобов'язань. Порушення договору як підстава відповідальності. Юридична відповідальність як форма забезпечення виконання договорів в екологічному праві.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 7. Договірне регулювання відносин надкористування

Види договірних форм регулювання відносин користування надрами.

Угоди про розподіл продукції: поняття, предмет, сторони, строк дії. Істотні умови угод про розподіл продукції. Конкурсний порядок укладення угод про розподіл продукції. Розроблення, узгодження, підписання та реєстрація угод про розподіл продукції. Виконання угод про розподіл продукції. Контроль за виконанням угоди. Гарантії для інвесторів.

Угоди про умови користування надрами в юридичному складі, що є підставою набуття права на користування надрами. Їх правова природа. Особливості укладення, змісту та виконання угод.

Договірні відносини між власниками (користувачами) земельних ділянок і підприємствами, які здійснюють геологознімальні, пошукові, геодезичні та інші розвідувальні роботи.

Тема 8. Договори довгострокового тимчасового користування лісами

Довгострокове тимчасове користування лісами в системі прав на ліси. Особливості договірної регулювання користування лісами державної (комунальної) і приватної власності.

Договір довгострокового тимчасового користування лісами: предмет договору, строк договору, мета договірної зобов'язання, ціна договору. Сторони договірної зобов'язання. Права і обов'язки сторін. Форма договору. Примірний договір.

Порядок укладення, виконання і припинення договорів довгострокового тимчасового користування лісами. Наслідки порушення договірних зобов'язань.

Тема 9. Договори оренди водних об'єктів

Законодавче запровадження та вдосконалення договірної регулювання відносин використання водних об'єктів. Об'єкт, предмет, сторони договору оренди водного об'єкта. Особливі умови договору. Права і обов'язки орендаря. Методика нарахування орендної плати. Обмеження у відносинах оренди водного об'єкта. Гарантування права загального водокористування.

Порядок і умови укладення договору оренди водного об'єкта. Форма договору. Типовий договір оренди водного об'єкта.

Особливості передачу в оренду рибогосподарських водних об'єктів.

Тема 10. Договори у відносинах використання об'єктів тваринного світу

Договір про умови ведення мисливського господарства в системі підстав надання в користування мисливських угідь. Правова природа договору про умови ведення мисливського господарства. Сторони, об'єкт (предмет), строк дії договору. Права та обов'язки сторін. Порядок укладення договору. Підстави розірвання договору. Наслідки невиконання договірних зобов'язань.

Договори на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах: особливості змісту, укладення і виконання.

Інші види договірної регулювання відносин у сфері охорони і використання об'єктів тваринного світу.

Тема 11. Договори у відносинах охорони та відновлення лісів, вод, рослинного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Договори, що забезпечують виконання обов'язків суб'єктів екологічних правовідносин з метою здійснення природоохоронних заходів. Правове регулювання меліоративних, водо-, лісо-, атмосфероохоронних та інших природоохоронних договорів. Порядок фінансування здійснення природоохоронних заходів на договірних засадах.

Договори про державно-приватне партнерство як форма забезпечення виконання природоохоронних заходів.

Договори, що забезпечують охоронні зобов'язання по відношенню до особливо цінних природних об'єктів та територій. Правові засади реалізації охоронних договорів у галузі природно-заповідного фонду України, у сфері охорони об'єктів культурної спадщини.

Тема 12. Договірні конструкції у відносинах забезпечення екологічної безпеки

Правові аспекти договорів на проектно-пошукувальні, експертні, аудиторські, інформаційні, страхові, підрядні, заставні та інші види робіт (послуг) у сфері екології. Правове регулювання договорів на реалізацію інвестиційних проектів екологічного характеру на території пріоритетного розвитку, у вільних (економічних) зонах.

Договори екологічного страхування. Договори екологічного аудиту. Договори у сфері поводження з відходами: договори підряду, надання послуг, перевезення.

Правове регулювання продажу квот на викиди забруднюючих речовин за міжнародним та національним екологічним законодавством.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ТИПОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

(1) реферування новітніх наукових статей або авторефератів дисертаційних досліджень

Реферування – це процес аналітично-синтетичного опрацювання інформації, що полягає в аналізі первинного документу, знаходженні найвагоміших у змістовому відношенні даних (основних положень, фактів, доведень, результатів, висновків тощо). Процес реферування – низка логічних операцій, таких як: оцінка, відбір, аналіз та узагальнення відомостей, що містяться в первинному документі.

Наукові статті чи автореферати підбираються самостійно та повинні відповідати темі відповідного семінарського (практичного) заняття або темі самостійної роботи, яка виноситься на це заняття. Статті та автореферати повинні бути видані за останні 5 років. Реферат не повинен бути цитатником тексту статті (автореферату), а містити власні узагальнення, системні висновки щодо даної публікації.

(2) підбір наукових джерел до тем, включених в програму курсу

Підбір наукових джерел можна здійснювати до будь-якої теми. Наукові джерела повинні відповідати саме цій темі, а не носити загальний характер. Список має включати 5 джерел (наукових статей, монографій, авторефератів дисертацій), оформлених відповідно до вимог бібліографічного опису. Перелік не повинен повторювати джерела, включені до списку рекомендованих у навчальному посібнику з відповідної навчальної дисципліни. Публікації повинні бути за останні 5 років.

(3) формулювання і розв'язання практичної задачі на підставі реальної ситуації

Виконання завдання передбачає:

- пошук і ознайомлення з конфліктними, суперечливими ситуаціями, випадками порушення екологічних прав та норм екологічного законодавства, які оприлюднені у відкритих електронних інформаційних джерелах (новинних сайтах, сайтах державних органів чи громадських організацій, мережі Facebook тощо);

- формулювання задачі (будь-яка задача включає: а) умови задачі – умовами є інформація про поєднання певних фактичних обставин (юридичних фактів); б) основне (основні) питання задачі);

- її розв'язання (а саме: а) установлення правового змісту фактичних обставин ситуації, б) надання власної правової оцінки наведеної ситуації із відповідними посиланнями на норми чинного законодавства).

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ ТА КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Договір можна розглядати як: 1) юридичний факт; 2) як зобов'язальне правовідношення; 3) як документ, в якому фіксуються його умови; 4) у будь-якому з названих значень.

2. Вкажіть правильне твердження: 1) договори в екологічному праві мають характер цивільно-правових договорів; 2) договори в екологічному праві мають характер адміністративних договорів; 3) договори в екологічному праві володіють галузевою специфікою, що визначається особливостями їх об'єктів; 4) договори в екологічному праві є самостійною групою договорів.

3. До групи договорів природокористування (використання природних ресурсів) належить: 1) договір екологічного страхування; 2) договір на здійснення екологічного аудиту; 3) договір про умови ведення мисливського господарства; 4) договір на проведення лісовідновних робіт.

4. До групи природоохоронних договорів (договорів з охорони та відновлення природних об'єктів, природних комплексів та довкілля в цілому належить: 1) договір екологічного страхування; 2) договір на здійснення екологічного аудиту; 3) договір про умови ведення мисливського господарства; 4) договір на проведення лісовідновних робіт.

5. До групи договорів у відносинах забезпечення екологічної безпеки належить: 1) договір екологічного страхування; 2) угода про розподіл продукції; 3) договір про умови ведення мисливського господарства; 4) договір на проведення лісовідновних робіт.

6. Договір з розробки нормативів гранично допустимих скидів можна віднести до: 1) договорів у сфері юридичної відповідальності за екологічні правопорушення; 2) договорів у відносинах забезпечення екологічної безпеки; 3) договорів з охорони і відновлення природних об'єктів; 4) договорів використання природних ресурсів.

7. Договір між власниками (користувачами) земельних ділянок і підприємствами, які здійснюють геологознімальні, пошукові, геодезичні та інші розвідувальні роботи можна віднести до: 1) договорів у сфері юридичної відповідальності за екологічні правопорушення; 2) договорів у відносинах забезпечення екологічної безпеки; 3) договорів з охорони і відновлення природних об'єктів; 4) договорів використання природних ресурсів.

8. Договір надання послуг з очищення водного об'єкта можна віднести до 1) договорів у сфері юридичної відповідальності за екологічні правопорушення; 2) договорів у відносинах забезпечення екологічної безпеки; 3) договорів з охорони і відновлення природних об'єктів; 4) договорів використання природних ресурсів.

9. Організаційний характер носить договір: 1) надання послуг з розробки нормативів гранично допустимих викидів; 2) оренди водного об'єкта; 3) угода про розподіл продукції; 4) страхування екологічного ризику.

10. Організаційний і майновий характер поєднаний в договорі: 1) про оренду земельної ділянки; 2) про меліорацію; 3) про послуги екологічного аудиту; 4) про умови користування надрами.

11. Обов'язковий державній реєстрації підлягає: 1) договір надання послуг з вивезення побутових відходів; 2) договір довгострокового тимчасового користування лісами приватної власності; 3) договір екологічного страхування; 4) всі названі договори.

12. Договір, за яким одна сторона - Україна доручає іншій стороні - інвестору на визначений строк проведення пошуку, розвідки та видобування корисних копалин на визначеній ділянці (ділянках) надр та ведення пов'язаних з угодою робіт, а інвестор зобов'язується виконати доручені роботи за свій рахунок і на свій ризик з наступною компенсацією витрат і отриманням плати (винагороди) у вигляді частини прибуткової продукції – це: 1) концесійний договір; 2) інвестиційний договір; 3) угода про розподіл продукції; 4) угода про умови користування надрами.

13. Одною зі сторін угоди про розподіл продукції є держава в особі: 1) Верховної Ради України; 2) Кабінету Міністрів України; 3) Міністерства екології та природних ресурсів України; 4) Державної служби геології та надр України.

14. При укладенні угод про розподіл продукції спеціальний дозвіл на користування надрами: 1) потрібно отримати після укладення угоди; 2) потрібно отримати до початку укладення угоди; 3) не потрібно отримувати; 4) потрібно отримати тільки у випадку видобування стратегічно важливих запасів корисних копалин.

15. Необхідною підставою для укладення угоди про розподіл продукції є: 1) аукціон; 2) конкурс; 3) тендер; 4) торги.

16. Оголошення про проведення конкурсу на укладення угод про розподіл продукції має містити: 1) рішення Кабінету Міністрів України, на підставі якого проводиться конкурс; 2) адресу, за якою подаються заявки на участь у конкурсі; 3) вичерпний перелік матеріалів (документів) та відомостей, що мають подавати учасники; 4) всі названі відомості.

17. Критерієм, за яким надається перевага при визначенні переможця конкурсу на укладення угод про розподіл продукції, є: 1) технологічні рішення ведення робіт є найефективнішими; 2) забезпечуються оптимальні заходи з охорони довкілля; 3) умови інвестування є більш привабливими; 4) всі відповіді правильні.

18. До істотних умов угод про розподіл продукції відносяться: 1) проект рекультивації земель, порушених під час проведення пошуку, розвідки та видобування корисних копалин; 2) вимоги щодо раціонального і комплексного використання та охорони надр і довкілля, безпеки та охорони праці персоналу, залученого до передбачених угодою робіт; 3) вид (види) користування надрами; 4) всі названі умови.

19. Строк дії угоди про розподіл продукції не може перевищувати: 1) 25 років; 2) 50 років; 3) 10 років; 4) 20 років.

20. Комплексна перевірка виконання умов, передбачених угодою про розподіл продукції, проводиться Кабінетом Міністрів України за участю уповноваженого центрального органу виконавчої влади не рідше одного разу на 1) 1 рік; 2) 3 роки; 3) 5 років; 4) 10 років.

21. Угода про умови користування надрами є: 1) самостійним юридичним фактом, що породжує виникнення відносин спеціального надрокористування; 2) невід'ємною частиною дозволу на користування надрами; 3) додатковим документом, що укладається за бажанням надрокористувача; 4) договором між органами місцевого самоврядування і надрокористувачем.

22. Предметом угоди про умови користування надрами з метою видобування корисних копалин (відповідно до Примірної угоди) є: 1) право користування ділянкою надр з метою видобування корисних копалин; 2) родовище корисних копалин; 3) гірничий відвід, в межах якого здійснюється видобування корисних копалин; 4) право видобування корисних копалин.

23. Угода про умови користування надрами набирає чинності: 1) з дня її підписання; 2) з дня її реєстрації; 3) з дня реєстрації дозволу на користування надрами; 4) з дня, визначеному самою угодою.

24. Договірні відносини між власниками (користувачами) земельних ділянок і підприємствами, які здійснюють геологознімальні, пошукові, геодезичні та інші розвідувальні роботи за своєю правовою природою мають ознаки: 1) договору оренди; 2) договору надання послуг; 3) договору концесії; 4) сервітутного договору.

25. Стороною договору довгострокового тимчасового користування лісами виступає: 1) обласна рада; 2) обласна державна адміністрація; 3) обласне управління лісового та мисливського господарства; 4) постійний лісокористувач.

26. Об'єктом договору довгострокового тимчасового користування лісами є: 1) земельна ділянка; 2) лісова ділянка; 3) земельна лісова ділянка; 4) ліс.

27. Ділянка лісового фонду України з визначеними межами, виділена відповідно до цього Кодексу для ведення лісового господарства та використання лісових ресурсів без вилучення її у землекористувача або власника землі – це: 1) лісова ділянка; 2) земельна лісова ділянка; 3) лісогосподарська ділянка; 4) ліс.

28. Максимальний строк договору довгострокового тимчасового користування лісами: 1) 50 років; 2) 25 років; 3) 5 років; 4) 20 років.

29. Мінімальний строк договору довгострокового тимчасового користування лісами: 1) 5 років; 2) 2 роки; 3) 1 рік; 4) 3 роки.

30. Мета довгострокового тимчасового користування лісами: 1) ведення лісового господарства; 2) організація територій та об'єктів природно-заповідного фонду; 3) лісоохоронна діяльність; 4) рекреаційна діяльність.

31. Відповідно до Правил використання корисних властивостей лісів використання лісових ділянок для туристичних цілей здійснюється з метою: 1) організації та забезпечення маршрутного, похідного туризму; 2) проведення спортивних змагань; 3) поширення знань про охорону, захист, відновлення лісів; 4) навчання з питань охорони, захисту, використання та відтворення лісів.

32. Державній реєстрації в Держлісагенстві підлягає договір довгострокового тимчасового користування лісами: 1) державної власності; 2) державної і комунальної власності; 3) приватної власності; 4) всіх форм власності.

33. Відповідно до Примірного договору тимчасового довгострокового користування лісами до прав користувача лісової ділянки належать: 1) дотримуватися встановленого законодавством режиму використання земель, на яких розташована лісова ділянка; 2) здійснювати господарську діяльність на лісовій ділянці з дотриманням умов цього Договору; 3) виконувати встановлені обмеження (обтяження) на земельну ділянку, на якій розташована лісова ділянка; 4) не допускати на лісовій ділянці незаконних рубок та інших порушень лісового законодавства.

34. Відповідно до Примірного договору тимчасового довгострокового користування лісами до обов'язків користувача лісової ділянки належать: 1) дотримуватися встановленого законодавством режиму використання земель, на яких розташована лісова ділянка; 2) здійснювати господарську діяльність на лісовій ділянці з дотриманням умов цього Договору; 3) отримувати продукцію і доходи від її реалізації; 4) вносити пропозиції щодо перегляду умов цього Договору.

35. У користування на умовах оренди водні об'єкти надаються для: 1) спеціального водокористування; 2) здійснення водоохоронних заходів; 3) для лікувальних, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей; 4) для всіх названих цілей.

36. У користування на умовах оренди можуть надаватися: 1) підземні мінеральні джерела; 2) окремі ділянки річок; 3) озера; 3) морські затоки.

37. Не підлягають передачі у користування на умовах оренди для рибогосподарських потреб водні об'єкти: 1) що використовуються для питних потреб; 2) що забруднені небезпечними речовинами; 3) що розташовані на території більше однієї області; 4) всі названі об'єкти.

38. Надання водних об'єктів в оренду віднесене до компетенції: 1) обласних рад; 2) органів, що здійснюють розпорядження земельними ділянками під водою; 3) органів охорони довкілля; 4) органів, що реалізують державну політику у сфері водного господарства.

39. Орендна плата за водний об'єкт: 1) сплачується у формі рентної плати відповідно до Податкового кодексу України; 2) сплачується у розмірі плати за земельну ділянку під цим об'єктом; 3) сплачується окремо від плати за земельну ділянку під цим об'єктом; 4) сплачується замість плати за земельну ділянку під цим об'єктом.

40. Для здійснення використання водного об'єкта з метою риборозведення користувач: 1) може укласти тільки договір оренди; 2) повинен отримати дозвіл на водокористування; 3) повинен отримати рішення про передачу в користування водного об'єкта; 4) повинен укласти договір і отримати дозвіл на спецводокористування.

41. Суборенда водного об'єкта: 1) можлива лише з дозволу орендодавця; 2) допускається у випадках, визначених Водним кодексом України; 3) допускається за бажанням орендаря; 4) заборонена.

42. Дія договору оренди водного об'єкта припиняється у разі: 1) закінчення строку, на який його було укладено; 2) ліквідації юридичної особи – орендаря; 3) шляхом його розірвання; 4) у всіх названих випадках.

43. Встановлення заборони загального водокористування є підставою: 1) зміни умов договору оренди водного об'єкта; 2) розірвання договору оренди водного об'єкта за рішенням суду; 3) припинення договору оренди водного об'єкта за рішенням Держводагенства; 4) розірвання договору оренди водного об'єкта на підставі рішення орендодавця.

44. Договір оренди водного об'єкта набирає чинності: 1) після його державної реєстрації; 2) з моменту підписання; 3) після погодження Держводагенством; 4) з моменту, визначеному в самому договорі.

45. Договір про умови ведення мисливського господарства: 1) є самостійною підставою набуття в користування мисливських угідь; 2) потребує затвердження обласними радами; 3) укладається після прийняття рішення про надання в користування мисливських угідь; 4) може укладатися за бажанням користувача мисливських угідь.

46. Рішення про надання в користування мисливських угідь приймаються: 1) обласними державними адміністраціями; 2) обласними радами; 3) територіальними органами Державного агентства лісових ресурсів; 4) сільськими, селищними, міськими радами.

47. Стороною договору про умови ведення мисливського господарства є: 1) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства; 2) територіальні підрозділи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства; 3) обласні ради; 4) обласні державні адміністрації.

48. Предметом договору про умови ведення мисливського господарства є: 1) мисливські тварини; 2) діяльність з ведення мисливського господарства; 3) мисливські угіддя; 4) земельні ділянки.

49. Договір про умови ведення мисливського господарства набирає чинності: 1) після його державної реєстрації; 2) з моменту підписання; 3) після погодження Держлісагенством; 4) з моменту, визначеному в самому договорі.

50. Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» передбачає можливість укладення: 1) договорів про умови ведення рибного господарства; 2) договорів оренди водних біоресурсів; 3) договорів на право спеціального використання водних біоресурсів; 4) рибогосподарських договорів.

51. Оформлення охоронного зобов'язання передбачено щодо: 1) природних заповідників; 2) національних природних парків; 3) пам'яток природи; 4) біосферних заповідників.

52. Охоронні зобов'язання щодо об'єктів та територій природно-заповідного фонду оформляються: 1) територіальними органами охорони навколишнього природного середовища; 2) Державною службою охорони культурної спадщини; 3) сільськими радами; 4) обласними державними адміністраціями.

53. Оформлення охоронних зобов'язань здійснюється у строк після затвердження положень про відповідні території чи об'єкти природно-заповідного фонду: 1) місячний; 2) 10-денний; 3) двомісячний; 4) п'ятиденний.

54. Охоронне зобов'язання підлягає переоформленню у разі: 1) зміни форм власності на землю, на якій розташований об'єкт природно-заповідного фонду; 2) зміни землекористувача (землевласника); 3) внесення змін до положення про територію чи об'єкт природно-заповідного фонду стосовно режиму охорони та збереження; 4) у всіх названих випадках.

55. Головним розпорядником бюджетних коштів бюджетної програми «Здійснення природоохоронних заходів» є: 1) Кабінет Міністрів України; 2) Міністерство екології та природних ресурсів України; 3) Державна фіскальна служба України; 4) обласні державні адміністрації.

56. Виконавцем за договором екологічного аудиту може бути: 1) будь-яка особа; 2) юридична особа, статутом якої передбачений такий вид діяльності; 3) юридична особа,

статутом якої передбачений такий вид діяльності і в штаті якої є хоча б один сертифікований екологічний аудитор; 4) науково-дослідна установа.

57. Замовником за договором при проведенні обов'язкового екологічного аудиту може бути: 1) будь-яка особа; 2) заінтересований орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування; 3) підприємство, аудит якого проводиться; 4) Державна екологічна інспекція.

58. Документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища – це: 1) екологічний аудит; 2) екологічний моніторинг; 3) екологічне страхування; 4) екологічна оцінка.

59. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про страхування» обов'язкове екологічне страхування можливе як: 1) особисте страхування; 2) майнове страхування; 3) страхування відповідальності; 4) будь-яким з названих видів.

60. Що з названого не є формою договору страхування: 1) страхове свідоцтво; 2) страховий паспорт; 3) страховий поліс; 4) страховий сертифікат.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / за ред. О. В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2008. http://www.yurincom.com/files/content/Dzera_-_Zagalna.pdf
2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. Київ: Алерта, 2012.
3. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг. ред. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2016.
4. Договір як універсальна правова конструкція: монографія / за ред. А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Харків: Право, 2012. http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2013/dogovor_2012.pdf
5. Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2636/1/%d0%bc%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f%20%d0%9a%d0%be%d0%b1%d0%b5%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b0.pdf>

ДОДАТКОВА

1. Мірошніченко А. М., Марусенко Р. І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009.
2. Науково-практичний коментар Кодексу України про надра / Г. І. Балюк, А. П. Гетьман, Н. Р. Малишева [та ін.]; за ред. Г. І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2012.
3. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / Г.І. Балюк, А.П. Гетьман, Т.Г. Ковальчук [та ін.]; за заг. ред. Г.І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2009.
4. Науково-практичний коментар Водного кодексу України / Н.О.Багай, Н.Р.Кобецька, І.В.Мироненко [та ін.]; за заг. ред. Н.Р. Кобецької. Київ Юрінком Інтер, 2010.
5. Тваринний світ України: правова охорона, використання та відтворення / Г.І. Балюк, О.О. Погрібний, Ю.С. Шемшученко [та ін.], за заг. ред. Г.І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2010.
6. Данилюк Л. Р. Правовий режим мисливських природних ресурсів в Україні: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017.
7. Мороз Л. Н. Улучшение природных ресурсов: Договорные отношения. Минск, 1994.
8. Ситник В. О. Правове регулювання меліорації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 1996.
9. Ніжніченко О. А. Правове регулювання екологічного стимулювання в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2014.
10. Лозицька К. О. Правове регулювання інвестування в навколишнє природне середовище в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2015.
11. Рудень О. В. Правове регулювання екологічних договірних відносин в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06. Київ, 2015
12. Семків В. В. Договори у сфері використання природних ресурсів: цивільно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Київ, 2013
13. Коморний О. І. Договір про розподіл продукції: цивільно-правові аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Київ, 2006. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_low/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2006/06koicpa.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
14. Золотарьова Д. М. Правові засади використання земель для проведення розвідувальних робіт: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2017. http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12716/1/Zolotarova_2017.pdf

15. Мікулін Д. М. Правове регулювання довгострокового тимчасового користування лісами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Харків, 2017. http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12571/1/Mikulin_2017.pdf
16. Шоха Т. П. Правове регулювання екологічного страхування в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 Київ, 2013.
17. Гурська Г. А. Правові засади організації та здійснення екологічного аудиту в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06. Київ, 2010.
18. Краснова М. Теоретико-правові питання поняття та видів договорів в екологічному праві України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2010. Вип. 84. http://visnyk.law.knu.ua/images/articles/N_84_2010_Krasnova.pdf
19. Кобецька Н. Р. Договори використання природних ресурсів у системі договірного регулювання екологічних відносин. *Часопис Київського університету права*. 2015/1. http://kul.kiev.ua/images/chasop/2015_1/CHAS15_1.pdf
20. Кахацька О. Екологічні договірні відносини в предметі екологічного права. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. Вип. 92. file:///C:/Users/User/Downloads/VKNU_Yur_2012_92_25.pdf
21. Кобецька Н. Р. Договірне регулювання надкористування в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 3. http://www.lsej.org.ua/3_2015/30.pdf
22. Золотарьова Д. М. Сутність права тимчасового користування землею для проведення розвідувальних робіт. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2014. № 10–2, т. 2. http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc10-2/part_2/12.pdf
23. Кобецька Н. Р. Договірне регулювання довгострокового тимчасового користування лісами. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 1. http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3361/1/%d0%9a%d0%be%d0%b1%d0%b5%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b0_%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f_2015.pdf
24. Мікулін Д. М. Щодо проблеми визначення природи договору довгострокового тимчасового користування лісами. *Право і суспільство*. 2015. № 5-2 (2). http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2015/5_2_2015/part_2/21.pdf
25. Семків В. В. Про предмет договору оренди водного об'єкта. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: зб. наук. статей*. Івано-Франківськ, 2012. Вип. XXVIII. <https://scijournals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/issue/view/95/37>
26. Кобецька Н. Р. Становлення законодавчого регулювання та особливості оренди водних об'єктів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2013. Вип. 5. Том 1. http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3594/1/%d0%9a%d0%be%d0%b1%d0%b5%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b0_%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f_2013.pdf
27. Костюченко М. С. Порядок та підстави припинення оренди водних об'єктів за законодавством України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 4. Том 1.
28. Томин О. О. Договір про умови ведення мисливського господарства: публічно-правовий аспект. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2014. Вип. 9. <https://visnyk.iful.edu.ua/випуск-журналу-№9/договір-про-умови-ведення-мисливсько/>
29. Томин О. О. Поняття та зміст договору про умови ведення мисливського господарства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*: Серія: Право. 2014. Вип. 24. Т. 3. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7052/1/Поняття%20та%20зміст%20договору%20про%20умови%20ведення%20%20мисливського%20господарства..pdf>
30. Кобецька Н. Р. Договори у відносинах користування мисливськими угіддями. *Право і суспільство*. 2014. № 1–2. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2014/1-2_2014/23.pdf

31. Шершун С. Удосконалення механізму законодавчого регулювання екологічного аудиту. *Национальный юридический журнал*. 2014. № 6 <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2014/6/42.pdf>
32. Луцишин Г. М. Становлення екологічного страхування. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.14. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2010/20_14/99_Luc.pdf
33. Олещенко І. Проблеми правового регулювання екологічного страхування в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 10. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/10/17.pdf>
34. Романчук А. Л., Рилєєв С. В. Питання екологічної спрямованості інвестиційної діяльності в Україні. *Інвестиції, інновації в економіці*. 2015. Вип. 2 (58). <http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2015/v2/8.pdf>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001, ст. 97 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/paran831#n831>
4. Кодекс України про надра від 27.07.1994 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>
5. Водний Кодекс України від 06.06.1995 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>
6. Лісовий Кодекс України в редакції від 8.02.2006 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
7. Податковий кодекс України від 2.02.2010 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
9. Про відходи: Закон України від 5.03.1998. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>.
10. Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>
11. Про нафту і газ: Закон України від 12.07.2001 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2665-14>
12. Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22.02.2000 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>
13. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8.07.2011 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>
14. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 21.06.2001 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
15. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 10.06.1992 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
16. Про аквакультуру: Закон України від 18.09.2012 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5293-17>
17. Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1862-15>
18. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1.07.2010 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
19. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80>.
20. Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1389-14>
21. Про концесії: Закон України від 16.07.1999 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997-14>

22. Про страхування: Закон України від 4.10.2001 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
23. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>
24. Про затвердження порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами: постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-%D0%BF>
25. Про затвердження Переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF>
26. Про затвердження Правил надання послуг з вивезення побутових відходів: постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1070-2008-%D0%BF>
27. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру: постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1788-2002-%D0%BF>
28. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування майнових ризиків під час промислової розробки родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ»: постанова Кабінету Міністрів України від 13.11.2013 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/979-2013-%D0%BF>
29. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів: постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1219-2002-%D0%BF>
30. Правила використання корисних властивостей лісів, затверджені наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.08.2012 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1536-12>
31. Про затвердження Методики визначення розміру плати за надані в оренду водні об'єкти: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 28.05.2013 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0986-13>
32. Про затвердження Порядку планування та фінансування природоохоронних заходів з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища: наказ Міністерства екології та природних ресурсів від 21.05.2002 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0994-15>
33. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення природоохоронних заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2011 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/163-2011-%D0%BF>
34. Про затвердження Положень про Проекти організації територій установ природно-заповідного фонду України: наказ Мінприроди України від 6.07.2005 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0829-05>
35. Про затвердження Інструкції щодо оформлення охоронних зобов'язань на території та об'єкти природно-заповідного фонду: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 25.02.2013 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0404-13>
36. Про затвердження Примірною договору тимчасового довгострокового користування лісами: наказ Мінагрополітики від 7.09.2012 р. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0551730-13#Text>
37. Про затвердження Типового договору оренди водних об'єктів: постанова Кабінету Міністрів України від 29.05.2013 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/420-2013-%D0%BF>

38. Про затвердження Форми договору про умови ведення мисливського господарства: наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 17.09.2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0980-20#Text>

39. Про затвердження примірних угод про умови користування надрами: наказ Державної служби геології та надр України від 18 червня 2018 р <https://www.geo.gov.ua/primirni-ugodi-pro-umovi-koristuvannya-nadrami/>

40. Типовий договір на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), який укладається за результатами проведення аукціонів з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) шляхом електронних торгів: затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1139-2019-%D0%BF#n113>

41. Реєстр договорів довгострокового тимчасового користування лісовими ділянками http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article.jsessionid=59E27F7C8FB32119679A2798DAD5FCF0.app2?art_id=157223&cat_id=157220

42. Охоронне зобов'язання HTTP://WWW.GREENKIT.NET/MEMBERS/PE4ENEG/PZFLP/SOKOLN-POMMIRK/OKHSOKPOM/IMAGE_VIEW